

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Různé typy podniků
(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2009/C 318/05)

Dne 10. července 2008 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

„Různé typy podniků.“

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 9. září 2009. Zpravodajem byl pan CABRA DE LUNA; spoluzpravodajkou paní ZVOLSKÁ.

Na 456. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 30. září a 1. října 2009 (jednání dne 1. října 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 113 hlasy, pro 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Cílem tohoto stanoviska je popsat různé typy podniků, jež v Evropské unii existují. Ochránit a udržet tuto rozmanitost je velmi důležité pro dokončení jednotného trhu a zachování evropského sociálního modelu, ale také pro dosažení cílů Lisabonské strategie v oblasti zaměstnanosti, konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti.

1.2 Toto stanovisko je zaměřeno na potřebu jak právního rámce, který by reguloval podniky, tak politiky hospodářské soutěže, jež by uceleně podporovaly rozmanitost a pluralitu typů podniků, což představuje jednu z hlavních výhod EU, s cílem vytvořit spravedlivé podmínky pro všechny typy podniků, které by odpovídaly povaze každého z nich.

1.3 Pluralita a rozmanitost různých typů podniků jsou uznány ve Smlouvě a také potvrzeny v praxi, prostřednictvím různých právních předpisů, které byly schváleny či jsou v současné době ve fázi přezkumu.

1.4 Tato rozmanitost přispívá k bohatství EU a má pro Evropu, jejíž heslo zní „Jednotná v rozmanitosti“, zásadní

význam. V každém z typů podniků se odráží evropská historie a každý je nositelem našeho dědictví a společných kultur, „našich kultur“. Tuto rozmanitost stojí za to zachovat.

1.5 Tato rozmanitost je také základním předpokladem pro dosažení cílů Lisabonské strategie v oblasti růstu, zaměstnanosti udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti na základě udržení a rozvoje konkurenceschopnosti podniků.

1.6 Cílem práva hospodářské soutěže by nemělo být zajistit jednotnost, nýbrž vytvořit vyvážený právní rámec, jenž by mohl být použit pro různé typy podniků, které musí být schopny se rozvíjet a zachovat si přitom své vlastní cíle a pracovní metody.

1.7 EHSV žádá Komisi, aby začala pracovat na schválení zvláštních evropských stanov pro sdružení a vzájemné společnosti, a vítá, že byla zahájena příprava evropského statutu nadací. Věřící, že bude brzy zakončena schválením statutu evropské nadace. Dále vítá zjednodušení nařízení o evropské družstevní společnosti (SCE), jehož složitost zpomaluje rozvoj těchto společností.

1.8 Služby a sítě poskytující podporu a informace, právní poradenství, asistenci v oblasti marketingu a další služby by také měly pokrývat celou řadu typů podniků.

1.9 EHSV vyzývá Komisi, aby respektovala povahu družstev v účetních záležitostech a považovala základní kapitál členů za vlastní jmění podílníků družstva spíše než za pohledávku, pokud se ze členů v důsledku jejich vystoupení z družstva nestanou věřitelé.

1.10 Hospodářské statistiky o družstvech, vzájemných společnostech, sdruženích, nadacích a podobných podnicích jsou velmi omezené a nejednotné, v důsledku čehož je obtížné je analyzovat a posoudit jejich přínos z hlediska hlavních makroekonomických cílů.

1.10.1 Z tohoto důvodu EHSV žádá Komisi a členské státy, aby podpořily vytvoření statistických záznamů pro výše uvedené podniky. Zejména příprava satelitních účtů na základě harmonizovaných kritérií evropského účetního systému (ESA) z roku 1995, jež jsou podrobně popsána v *Manuálu pro zpracování satelitních účtů podniků sociální ekonomiky: družstva a vzájemné společnosti* ⁽¹⁾ a ve zprávě EHSV o sociální ekonomice v Evropské unii ⁽²⁾.

1.11 EHSV vyzývá Komisi, aby podpořila členské státy, aby prozkoumaly možnost zavést kompenzační opatření pro podniky na základě jejich ověřeného významu pro společnost či jejich významnému přínosu pro regionální rozvoj ⁽³⁾.

1.12 EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby společně se střediskem pro sledování rozmanitosti různých typů podniků coby základního prvku evropské konkurenceschopnosti rozvíjela již existující nezbytné organické nástroje, jejichž úlohou by bylo

zajistit, aby žádná politika, jež se týká podniků, tyto podniky nediskriminovala, a koordinovat v této oblasti postup různých útvarů Komise.

1.13 V neposlední řadě EHSV vyzývá všechny organizace, které jsou nejdůležitějšími zástupci různých typů podniků, aby se v případech, kdy mohou ukázat svou reprezentativnost, zapojily do sociálního dialogu.

2. Rozmanitost typů podniků a vnitřní trh Evropské unie

2.1 Různé typy podniků, jež v Evropské unii existují, vyplývají z našeho složitého a rozmanitého historického vývoje. Každý z nich odpovídá zvláštní historické, sociální a hospodářské situaci, jež byla často v každé evropské zemi jiná. Kromě toho se podniky vyvíjely a neustále přizpůsobovaly vývoji ve společnosti a tržním trendům, což dokonce ovlivnilo jejich právní povahu. Pluralita a rozmanitost různých typů podniků jsou tedy cennými aspekty dědictví Evropské unie a mají zásadní význam pro dosažení cílů Lisabonské strategie v oblasti růstu, zaměstnanosti, udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti na základě zachování a rozvoje konkurenceschopnosti podniků. Ochrana a udržení této rozmanitosti má zcela zásadní význam pro zajištění konkurenceschopných trhů, hospodářské efektivity a konkurenceschopnosti hospodářských subjektů, což zachová sociální soudržnost EU.

2.2 Evropské instituce to uznávají v ustanovení článků 48, 81 a 82 Smlouvy a v Lisabonské smlouvě ⁽⁴⁾, v jejímž článku 3.3 je navrženo, aby jedním z cílů EU bylo vytvoření sociálně tržního hospodářství založeného na rovnováze mezi tržními pravidly a sociální ochranou jednotlivců, a to jak pracovníků, tak občanů.

2.3 Různé typy podniků mohou být definovány podle různých kritérií, jako jsou jejich velikost, právní povaha, formy financování, cíle, finanční a politická práva spojená se základním kapitálem (rozdělení zisku a dividend, hlasovací práva) či složení základního kapitálu, zda je veřejný či soukromý, jmenování vedení, význam pro hospodářství (z evropského, vnitrostátního a místního hlediska), pracovní místa, riziko úpadku atd. To vše je podstatou rozmanitosti, jak je zjednodušeně patrné z následující tabulky:

⁽¹⁾ Manuál pro zpracování satelitních účtů podniků sociální ekonomiky: družstva a vzájemné společnosti. Pro Evropskou komisi vypracoval CIRIEC, 2006.

⁽²⁾ CIRIEC, *Sociální ekonomika v Evropské unii*, EHSV, Brusel 2008, www.cese.europa.eu, ISBN 928-92-830-08-59-0.

⁽³⁾ Úř. věst. C 234, 22.9.2005.

⁽⁴⁾ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii po schválení Lisabonské smlouvy. Úř. věst. C 115, 9.5.2008.

RŮZNÉ TYPY PODNIKŮ V EVROPSKÉ UNII

VELIKOST TYP	Nadnárodní	Velký	Malý a střední
Veřejný	X	X	X
Kotovaný	X	X	X
Nekotovaný		X	X
Rodinný		X	X
Partnerství	X	X	X
Družstvo	X	X (*)	X (*)
Vzájemná společnost		X (*)	X (*)
Nadace		X (*)	X (*)
Sdružení		X (*)	X (*)
Ostatní neziskové typy, s nimiž se můžeme setkat ve členských státech		X (*)	X (*)

(*) V některých členských státech, Evropském parlamentu, Evropské komisi a EHSV jsou tyto typy podniků známy pod názvem podniky sociální ekonomiky (SEE). Jde o sociologickou kategorii, a ne právní termín.

V souladu s různými rozhodnutími Soudního dvora Evropských společenství ⁽⁵⁾ mohou být nadace, sdružení a ostatní neziskové organizace „hospodářskými subjekty“, pokud provádějí „hospodářské činnosti“ ve smyslu článků 43 a 49 Smlouvy ES, a jsou tudíž zahrnuty do této klasifikace.

2.4 Přestože společným cílem jakéhokoli typu podniku je *vytvářet hodnotu a maximalizovat výsledky*, parametry či pojetí měření těchto hodnot a výsledků se může lišit v závislosti na typu podniků a cílech, které sledují ti, kdož tento podnik řídí či jimž z jeho činnosti plyne zisk. V některých případech maximalizace výsledků spočívá v dosažení nejlepší návratnosti kapitálu, který akcionáři investovali, v jiných vytvoření hodnoty a maximalizace výsledků znamená maximalizaci kvality služeb poskytovaných členům či veřejnosti obecně (např. ve vzdělávacím družstvu, kde jsou společníky rodiny, či ve vzájemných pojišťovnách, nebo při výkonu povinností spojených s poskytováním veřejných služeb).

2.4.1 V případě některých velkých podniků je také možné nemít akcionáře a svůj finanční zisk znovu investovat nebo jej věnovat na sociální cíle veřejného zájmu, jak je tomu v případě spořitelů v některých evropských zemích ⁽⁶⁾.

2.4.2 Kromě toho v mnoha místních mikropodnicích a malých a středních podnicích (MSP) není vytváření hodnoty vyjádřeno pouze v podobě cílů finanční ziskovosti, ale také v dosažení určité sociální úrovně, jako například určitých pracovních podmínek, samosprávy pracovníků atd.

⁽⁵⁾ Viz např. věci C-180/98, C-184/98, Pavlov. Věc C-352/85, Bond van Adverteerders.

⁽⁶⁾ V posledních 50ti letech ekonomická literatura zdůrazňuje rozmanitost objektivních funkcí podle typu podniku – viz B. Ward (1958), E.D. Domar (1967), J. Vanek (1970), J. Meade (1972) a J. L. Monzón (1989), autoři uvedení v Manuálu pro zpracování satelitních účtů podniků sociální ekonomiky (viz poznámka pod čarou č. 1).

2.5 Dále jsou podrobně popsány různé formy podniků podle velikosti a následně podle jejich druhu vlastnictví.

2.6 Nadnárodní a velké podniky, které jsou obvykle z důvodu své velikosti kotovány na burze, se konsolidují v oblasti produktivity a konkurenceschopnosti hospodářských systémů, a když dosáhnou pozitivních výsledků, mohou přispět k udržení vysoké míry zaměstnanosti ⁽⁷⁾.

2.7 Konkurenční výhody podniků stále více závisí na strategických konkurenceschopnosti, v nichž významnou úlohu hrají výzkum, vývoj a technologické inovace. Nadnárodní a velké podniky hrají vůdčí úlohu v oblasti výzkumu, vývoje a technologických inovací, jež jsou prováděny v soukromém sektoru hospodářství EU, ačkoli v hlavních odvětvích světového hospodářství není těchto podniků stále dostatek. Nadnárodní a velké podniky hrají vůdčí úlohu v oblasti výzkumu, vývoje a technologických inovací, jež jsou prováděny v soukromém sektoru hospodářství EU, ačkoli v hlavních odvětvích světového hospodářství není těchto podniků stále dostatek. Právě ty evropské země, v nichž sídlí největší podíl nadnárodních a velkých podniků, pociťují zpomalení ztráty výroby a pracovních míst vyvolané současnou hospodářskou krizí nejdříve.

2.8 Vzhledem k tomu, že v posledních desetiletích celou řadu stádií výrobního procesu a infrastruktury služeb pro tyto podniky externě zajišťují malé a střední podniky, úroveň výroby a zaměstnanosti v MSP závisí často kromě jiných faktorů i na poptávce nadnárodních a velkých podniků, která tak představuje způsob, s jehož pomocí může Evropa zaujmout místo na světovém trhu. Ačkoli 30 % 40ti největších průmyslových podniků na světě sídlilo v EU ⁽⁸⁾, jejich tržní hodnota je

⁽⁷⁾ V některých případech velké podniky nemusí mít akcionáře nebo mohou zisk rozdělovat jiným způsobem, jako to v některých evropských zemích dělají spořitelny. Rovněž existují velké podniky a družstevní společnosti, které vydávají akcie, jež nejsou kotované na burze, nebo vzájemné společnosti, které spíše než s kapitálem získaným od svých členů podnikají se svým základním jménem a rezervami.

⁽⁸⁾ www.forbes.com. The Global 2000, 4.2.2008.

pouze 24 % jejich celkové hodnoty a v některých špičkových technických odvětvích, jako jsou například odvětví založená na informačních a komunikačních technologiích, na EU připadá pouze jeden jediný velký podnik.

2.9 Malé a střední podniky, jejich sítě, mikropodniky a samostatně výdělečné činní pracovníci podpořili v posledních desetiletích zásadní technologické změny a představují základ evropského hospodářství: 99 % podniků v EU jsou MSP a poskytují 66 % pracovních míst⁽⁹⁾. Přestože nejsou běžně kotovány na žádné burze, mohou kotování využít, aby navýšili své základní jmění či aby získali rizikový kapitál.

2.9.1 Obecně by MSP měly být podporovány, čehož nelze dosáhnout pouze prostřednictvím *Small Business Act* (10). Malé a střední podniky často nabízejí způsob, jak pracovní místa zachovat, neboť zájmové skupiny, které tyto podniky založily a řídí, jsou složeny z lidí, jež mají silné pouto k oblasti, v níž podnikají, a prokázali mimořádnou schopnost vytvářet a podpořit zaměstnanost. Malé a střední podniky „jsou přirozenými inkubátory podnikatelské kultury“ a místem, kde vedoucí a řídicí pracovníci podniků mohou neustále získávat nové zkušenosti.

2.10 V závislosti na vlastníkovi mohou být podniky veřejného zájmu veřejné, společné podniky nebo mohou mít dokonce právní formu soukromé firmy. Z geografického hlediska mohou být jak nadnárodní, národní či místní, ačkoli většina z nich je činná na místní či regionální úrovni. Jejich činnost se zaměřuje na poskytování služeb obecného zájmu, k nimž patří např. veřejná doprava, energetika, vodohospodářství, nakládání s odpady, komunikace, sociální služby, zdravotní péče, vzdělávání atd. Nicméně však není vyloučeno, aby tyto podniky vyvíjely komerční aktivity, pokud dodrží směrnici o zprůhlednění 93/84/EHS (11). Tyto podniky pracují v obecném zájmu a jejich zisky znovu investovány do místních a regionálních aktivit, čímž značně přispívají k sociální, hospodářské a regionální soudržnosti. Podniky poskytující služby obecného zájmu jsou jako poskytovatelé služeb zásadního významu klíčovými aktéry pro posílení ekonomiky obecně a investují do klíčových odvětví, což bude mít pákový efekt na ostatní odvětví ekonomiky (elektřina, telekomunikace a jejich infrastruktura, doprava apod.).

2.11 Vlastníci kotovaných podniků jsou jejich zapsanými akcionáři. Akcionáři kupují a prodávají své akcie na veřejných burzovních trzích.

2.12 Podniky, jež nejsou kotovány, mohou být větší či menší velikosti, ale jejich akcie (nebo podílnické listy či jiné cenné papíry) nejsou ze své povahy kotovány na burze. V řadě případů však nekotované podniky o kotování usilují, zejména

pokud je do nich zapojen rizikový kapitál či soukromí investoři. Dokonce i soukromé malé a střední podniky mohou kotování na burze využít, chtějí-li navýšit své základní jmění, aby mohly financovat svůj rozvoj.

2.13 Rodinné podniky jsou mocným nástrojem pro šíření podnikatelské kultury a i nadále představují nejlepší prostředek, který může milionům lidí umožnit pustit se do podnikání, a to nejen v podobě malých a středních podniků (s nimiž je možné se setkat nejčastěji), ale také ve formě rodinných podniků, jež v tak významných zemích, jako jsou Německo, Velká Británie, Itálie či Francie, tvoří mezi 12 až 30 % všech velkých podniků (12). Rodinné podniky, ať již velké či malé, se vyznačují tím, že podnik neustále kontroluje rodina, a to i v případech, že jde o veřejnou akciovou společnost. V těchto případech nemusí být o kotování na burze zájem.

2.14 Partnerství jsou typickým příkladem obchodního podniku v anglosaském prostředí (existují však také v dalších státech EU), který často zakládají lidé provozující svobodná povolání. Podniky založené na partnerství mezi jednotlivci jsou účinným nástrojem pro odborníky (právníky, účetní a jiné), aby se zapojili do podnikání v oblasti odborných služeb. Tento typ podniku vlastní partneři, které kromě kapitálu, jenž do něj vloží, pojí jejich vlastní práce. Když partneři odejdou do důchodu či z partnerství vystoupí, přesunou svůj podíl v tomto podniku zbývajícím společníkům.

2.15 Akonečně, abychom dokončili popis různých typů podniků v EU, je zapotřebí upozornit na to, že celá řada různých soukromých podniků, které mají podobné organizační a podnikatelské rysy, provozuje sociálně prospěšnou činnost, jejímž prvořadým cílem je uspokojit potřeby osob, spíše než zajistit příjem pro investory kapitálu (13). Tyto podniky mají převážně podobu družstev, vzájemných společností, sdružení a nadací (14). V dokumentech Komise, Evropského parlamentu a EHSV je většinou tato skupina podniků uvedena společně pod názvem podniky sociální ekonomiky (SEE) (15). Ačkoli tento termín není používán ve všech zemích EU a ostatní používají výrazy jako „terciární sektor“ (16), „terciární systém“, „solidární ekonomika“ nebo jiné, všechny tyto termíny označují podniky,

(12) COLLI, A. FERNÁNDEZ, P., Y ROSE, M. (2003): „National Determinants of Family Firm Development? Family Firms in Britain, Spain and Italy in the Nineteenth and Twentieth Centuries“, *Enterprise & Society*, 4, 28-64.

(13) Sociální ekonomika (viz poznámka 2).

(14) Zpráva Evropského parlamentu o sociální ekonomice (2008/2250) (INI).

(15) Komise na odvětví sociální ekonomiky odkazuje v řadě dokumentů, jako např. ve sdělení o podpoře družstevních společností v Evropě (KOM(2004) 18 v konečném znění, odstavec 4.3).

(16) Například ve Velké Británii existuje Office of the Third Sector (OTS), pod nějž spadají dobrovolnické a společenské skupiny, sociální podniky, charity, družstva a vzájemné společnosti, neboli stejná skupina podniků, které jsou v tomto dokumentu nazývány podniky sociální ekonomiky. OTS je vládní organizací, která je součástí Úřadu vlády (Cabinet office, www.cabinetoffice.gov.uk).

(9) Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 10 (odst. 2.1), Úř. věst. C 112, 30.4.2004, s. 105 (odst.1.7), *Small Business Act* v Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 30.

(10) KOM(2008) 394 v konečném znění, Zelenou malým a středním podnikům - „Small Business Act“ pro Evropu.

(11) Směrnice 93/84/EHS ze dne 30. září 1993, kterou se mění směrnice 80/723/EHS o zprůhlednění finančních vztahů mezi členskými státy a veřejnými podniky (Úř. věst. L 254, 12.10.1993, s.16).

kteří nesou ve všech částech Evropy stejné znaky⁽¹⁷⁾.

3. Sociální rozměr

3.1 Přestože cílem nadnárodních, velkých a malých a středních podniků není vysloveně zajistit příznivé sociální podmínky, jejich podnikání na trhu zásadně podporuje konkurenceschopnost a zaměstnanost a má rozsáhlý sociální rozměr. Tento obecný sociální a územní rozměr je velmi patrný v případě místních malých a středních podniků a mikropodniků, které jsou s danou oblastí úzce spojeny.

3.2 Družstva, vzájemné společnosti, sdružení a nadace jsou také v EU velmi důležitými subjekty. Vyvíjejí značnou hospodářskou činnost ve třech z pěti institucionálních odvětví, do nichž jsou podle evropského účetního systému (ESA 95) rozčleněna centra hospodářského rozhodování v rámci každého národního hospodářství⁽¹⁸⁾. Sociální ekonomika představuje 10 % všech evropských podniků, neboli dva miliony podniků⁽¹⁹⁾, a 7 %⁽²⁰⁾ všech zaměstnanců. Družstva mají 143 milionů členů, vzájemné společnosti 120 milionů a členy sdružení je 50 % populace EU⁽²¹⁾.

3.2.1 Ať již jsou velké či malé, tyto podniky se nacházejí v regionech a/nebo sociálních oblastech, kde existují problémy či výzvy, které představují hrozbu pro vnitřní trh a sociální soudržnost, v nichž internalizují sociální náklady a vytvářejí pozitivní vnější výstupy.

3.2.2 Vzhledem k tomu, že jsou pevně začleněny ve svých místních společenstvích, a jelikož jejich prioritou je uspokojit potřeby lidí, tyto podniky nepřesídlují, a účinně tak bojují proti odlivu obyvatel z venkovských oblastí a přispívají k rozvoji chudších regionů a obcí⁽²²⁾.

3.3 Podniky poskytující služby obecného zájmu jsou těžištěm evropského sociálního rozměru. Mají zvláštní význam jako

nedílná součást evropského sociálního modelu, neboť prostřednictvím své činnosti poskytování služeb naplňují a podporují zásady vysoké kvality, bezpečnosti a dostupných cen, rovného přístupu, univerzálního přístupu a uživatelských práv. V tomto smyslu mají také přímý a nepřímý vliv na zaměstnanost, neboť dobrá infrastruktura přitahuje soukromé investice. Podniky obecného zájmu jsou zásadní součástí ekonomiky, která představuje 25 až 40 % pracovní síly a přispívá s více než 30 % k HDP.

3.4 Sociální podniky (sociální družstva a jiné podobné podniky s různým právním postavením) působí v oblasti poskytování služeb, jako je oblast zdravotnictví, životního prostředí, sociálních služeb a vzdělávání. Často do svého výrobního procesu vnášejí důležitý zdroj v podobě altruismu a jednají jako účinné nástroje veřejných politik sociálního zabezpečení. Kromě toho velkou část sociálních podniků představují tzv. WISE (Work Integration Social Enterprises), jejichž cílem je vytvářet pracovní místa a začlenit osoby, které jsou na pracovním trhu znevýhodněny.

3.5 Sociální podnik není vždy právní kategorie, ale zahrnuje sociálně a ekonomicky prospěšné podniky ve velmi různých odvětvích. Není jednoduché je zařadit do nějaké kategorie. Hlavním otázkou by mělo být, jak tyto podnikatele podporovat tím, že jim budou zajištěny takové podmínky, jež jim umožní rozvíjet jejich inovační potenciál, tedy schopnost, která je v době krize obzvláště cenná⁽²³⁾. Evropská komise by měla vážně zvážit vytvoření politiky pro sociální podniky⁽²⁴⁾.

3.6 Organizace, které jsou nejdůležitějšími zástupci různých druhů podniků, by se v případech, kdy mohou ukázat svou reprezentativnost, měly zapojit do sociálního dialogu.

3.6.1 Některá z odvětví uvedených výše se již odvětvových jednání zúčastnila, jako například Asociace evropských družstevních a vzájemných pojišťoven (ACME) v oblasti pojišťovnictví, někteří členové Cooperatives Europe⁽²⁵⁾ a Všeobecná konfederace zemědělských družstev v Evropské unii (COPA-COGECA) v oblasti zemědělství a Evropská asociace družstevních bank (EACB) a Evropské skupiny spořitelů (ESBG), v bankovníctví⁽²⁶⁾.

⁽¹⁷⁾ Zpráva INI (2008/2250), Viz poznámka 13.

⁽¹⁸⁾ Systém ESA 95 člení všechny organizace, jež se z ekonomického hlediska chovají podobně (ESA 95,2.18), do pěti velkých sektorů (ESA 95, tabulka 2.2): a) Nefinanční podniky (S.11), b) Finanční podniky (S.12), c) Vládní instituce (S.13), d) Domácnosti (S.14) a e) Neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15). ESA 95 klasifikuje také různé výrobní jednotky do průmyslových odvětví, z nichž každé obsahuje subjekty se stejnou či podobnou ekonomickou činností (ESA 95,2.108), a člení je do pěti různých úrovní seskupení, která obsahují 60, 31, 17, 6 a 3 průmyslová odvětví (ESA 95, příloha IV).

⁽¹⁹⁾ Zpráva INI (2008/2250), Viz poznámka 13.

⁽²⁰⁾ Podniky sociální ekonomiky přímo poskytují práci na plný úvazek pro 11 milionů Evropanů a lze se s nimi setkat v každé oblasti hospodářské činnosti, od vysoce konkurenčních odvětví, jako jsou finance či zemědělství, až po inovační odvětví, jako jsou služby jednotlivcům či obnovitelné zdroje energie.

⁽²¹⁾ EHSV (2008): Sociální ekonomika v ..., viz poznámka 2.

⁽²²⁾ KOM(2004) 18 v konečném znění, odstavec 4.3 (podpora sdružení v Evropě).

V tomto ohledu je zřejmý příspěvek různých forem sociální ekonomiky k ekonomickému rozvoji regionů, jako jsou mimo jiné Trident v Itálii a Andalusie ve Španělsku.

⁽²³⁾ „Je čas, aby sociální podniky využily svůj potenciál“, Trimble, Robert, The Bridge magazine, s. 17. www.ipt.org.uk.

⁽²⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Podnikavost a lisabonská agenda, SOC/267 – Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 84.

⁽²⁵⁾ Je na místě upozornit, že některé organizace, jako například Cooperatives Europe, vypracovávají studie o své reprezentativnosti s cílem zapojit se do konzultací o sociálním dialogu.

⁽²⁶⁾ Stanoviska EHSV v Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 71 a v Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 149–154.

4. Právní a regulační rámec různých typů podniků

4.1 Úvod: Různé typy podniků a vnitřní trh

4.1.1 V případě vytváření a rozvoje vnitřního trhu nesmí být cíle podřízeny prostředkům. Měl by tedy být vytvořen právní a regulační rámec, který by odrážel povahu různých hospodářských subjektů na trhu, aby byly vytvořeny spravedlivé podmínky pro všechny typy podniků, které by odpovídaly povaze každého z nich. V současné době je tento rámec obecně uzpůsoben velkým kotovaným podnikům a s jeho zavedením pro všechny typy podniků mají menší podniky problémy. Tento rámec má účinnou formou podporovat operátory v účinném jednání, což přispěje k tomu, aby byl systém spravedlivější. Tento rámec bude prováděn prostřednictvím práva společností, účetnictví, práva hospodářské soutěže a daňového práva, harmonizace statistik a politiky v oblasti podniků.

4.2 Právo společností

4.2.1 Evropské akciové společnosti a evropská družstva mají své vlastní stanovy, ale jiné typy podniků narážejí v důsledku neexistence evropských stanov na vnitřním trhu na různé překážky. Evropské malé a střední podniky potřebují pružné evropské právní předpisy, které jim usnadní podnikání napříč národními hranicemi. Družstva potřebují také, aby bylo zjednodušeno nařízení o evropské družstevní společnosti (SCE), neboť jeho složitost zpomaluje rozvoj těchto společností.

4.2.2 Neexistence právního krytí brání nadacím, jež působí na evropské úrovni, aby podnikaly za stejných podmínek jako ostatní podniky s jiným právním postavením. EHSV tedy vítá výsledky studie proveditelnosti statutu evropské nadace a vyzývá Komisi, aby na počátku roku 2010 ukončila posouzení dopadu a předložila návrh nařízení, které nadacím evropského rozsahu umožní podnikat na vnitřním trhu za stejných podmínek ⁽²⁷⁾.

4.2.3 Z podobných důvodů EHSV dále Komisi žádá, aby začala pracovat na schválení evropských stanov pro evropská sdružení a evropské vzájemné společnosti.

4.3 Účetní právo

4.3.1 Účetní standardy by měly odpovídat různým typům podniků. Dalším příkladem omezení, jež je spojeno s účetním právem, jsou překážky, na něž narážejí kotované podniky v souvislosti se zavedením nového mezinárodního účetního systému (IAS). Evropské účty nemohou být harmonizovány za cenu zrušení podstatných rysů některých z různých typů podniků, které v Evropské unii existují.

4.3.2 Konkrétně v případě družstev je samozřejmě obtížné definovat pojem *vlastní jmění podílníků*, který by mohl být

⁽²⁷⁾ Komise ve své studii proveditelnosti statutu evropské nadace odhaduje, že tyto překážky bránící evropským nadacím vykonávat svou činnost napříč hranicemi ročně představují náklady ve výši 90 a 100 milionů eur.

obecně a bez rozdílu používán, což by mohlo mít negativní a zhoubný vliv na podnikatelskou rozmanitost. EHSV důrazně vyzývá Komisi, aby respektovala povahu družstev v účetních záležitostech a považovala základní kapitál členů za vlastní jmění podílníků spíše než za *pohledávku*, pokud se ze členů v důsledku jejich vystoupení z družstva nestanou věřitelé ⁽²⁸⁾.

4.3.3 Výbor souhlasí s doporučením Larosièrovy skupiny ⁽²⁹⁾, která má za to, že účetní standardy by neměly ovlivňovat modely podnikání, podporovat procyklické chování či odrazovat od dlouhodobého investování a od stability podniků.

4.4 Právo hospodářské soutěže

4.4.1 Každá právní forma podniku by měla být schopna provozovat svou činnost a zároveň si zachovat své vlastní pracovní postupy. Právo hospodářské soutěže tak nemůže vycházet pouze z jednoho a jednotného modelu podnikání, musí zabránit diskriminačnímu chování a oceňovat osvědčené postupy na vnitrostátní úrovni. Nejde o to, stanovit výsady, ale podporovat spravedlivé podmínky v oblasti práva hospodářské soutěže. EHSV se tedy v souladu se svými předchozími stanovisky ⁽³⁰⁾ zasazuje o tom, aby pravidla v oblasti hospodářské soutěže a daní umožňovala, aby rozdílové náklady podniků, které nesouvisí s neefektivním výrobním procesem, ale s internalizací sociálních nákladů, mohly být kompenzačně regulovány.

4.4.2 Určité nástroje politiky hospodářské soutěže nejsou k různým typům podniků neutrální, jak EHSV již v minulosti upozornil: „*odvětví sociální ekonomiky potřebuje řešení vytvořená přesně na míru, pokud jde o daně, veřejné zakázky a pravidla hospodářské soutěže*“ ⁽³¹⁾. Například veřejná podpora soukromých

⁽²⁸⁾ Jak požaduje nejnovější účetní literatura: CIRIEC-Španělsko, časopis pro veřejnou, sociální a družstevní ekonomiku č. 58, srpen 2007 (www.ciriec.es), *Clasificación del capital social de la sociedad cooperativa: una visión crítica*, [Klasifikace kapitálu družstevních společností: kritický pohled], B. Fernández-Feijóo a M. J. Cabaleiro.

⁽²⁹⁾ Zpráva Skupiny na vysoké úrovni pro finanční dohled v EU, únor 2009 http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosière_report_en.pdf (doporučení 4, s. 21).

⁽³⁰⁾ Úř. věst. C 234, 22.9.2005 a KOM (2004) 18 v konečném znění.

⁽³¹⁾ Úř. věst. C 117, 26.4.2000, s. 52 (odstavec 8.3.1) a dále také Úř. věst. C 117, 26.4.2000, s. 57. Evropská komise rozlišuje mezi státní pomocí a obecnými opatřeními, mezi něž řadí daňové pobídky pro investice v oblasti životního prostředí, výzkumu a vývoje či odborné přípravy, z nichž mají prospěch pouze ty podniky, které do těchto oblastí investují, aniž by to nutně představovalo státní pomoc (oznámení Komise o použití předpisů o státní podpoře v případě opatření týkajících se přímého zdanění podnikatelské činnosti (Úř. věst. C 384/5, 10.12.1998, bod 14)). V Evropské unii jsou velké podniky neaktivnější v oblasti výzkumu a vývoje. Podle údajů z roku 2007 (www.ine.es) tak například ve Španělsku do výzkumu a vývoje investuje 27,6 % velkých podniků, zatímco v případě podniků, jež mají méně než 250 zaměstnanců, je to jen 5,7 %.

investic do výzkumu, vývoje a inovací, jejichž cílem je zvýšit konkurenceschopnost výrobního systému, pomáhá především velkým podnikům, které se této činnosti věnují v největší míře. Stejně tak mohou také velké podniky lépe využít veřejných investic do infrastruktury pro zpracovatelský průmysl, jelikož mají větší možnost výběru, pokud jde o umístění svých výrobních zařízení. To někdy vede ke konkurenčnímu znevýhodnění malých podniků, které ve skutečnosti nemají moc na výběr, pokud jde o různé možnosti umístění jejich podnikání.

4.4.3 Pravidla hospodářské soutěže by také měla brát v úvahu zvláštní povahu *sociálních podniků*, které vyrábějí a poskytují lidem na okraji společnosti nebo těm, jimž hrozí sociální vyloučení, neobchodovatelné zboží a služby a vnášejí do svého výrobního procesu důležitý zdroj v podobě altruismu.

4.5 Daňové právo

4.5.1 V některých členských státech se některé podniky často ocitají v situaci konkurenčního znevýhodnění, a to z důvodů, které nesouvisí s jejich vlastním výrobním procesem, ale vyplývají ze selhání, pokud jde o rozdělení trhu ⁽³²⁾, čili situaci, kdy trh samotný je neúčinný a rozděluje zdroje způsobem, jenž není optimální. EHSV podporuje směrnici o snížených sazbách DPH pro služby poskytované místně, které se týkají především malých a středních podniků, a opakuje, že souhlasí se zásadou, kterou formulovala Komise a podle níž musí být daňové výhody udělené určitému typu podniku úměrné právním omezením či sociálnímu přínosu, jež jsou tomuto typu vlastní ⁽³³⁾. EHSV tedy žádá Komisi, aby podpořila členské státy, aby prozkoumaly možnost zavést kompenzační opatření pro podniky na základě jejich ověřeného přínosu pro veřejnost či zjištěného přínosu pro regionální rozvoj ⁽³⁴⁾. Zejména je třeba hledat řešení problému, který vzniká nevýdělečným organizacím tím, že jim nemůže být vráceno DPH, které zaplatí při nákupu nemovitostí a služeb nutných k výkonu jejich činnosti související s obecným zájmem, a to v těch státech, v nichž tato situace představuje problém. Rovněž by měly být zmíněny daňové systémy, jež se vztahují na nevládní organizace, které provozují hospodářskou činnost, jež nesouvisí s veřejně prospěšnými cíli.

4.5.2 V současné době nemají malé a střední podniky moc příležitostí investovat do výzkumu, vývoje a inovací, které jsou důležitým aspektem pro zajištění efektivní výroby a udržení konkurenceschopnosti podniku. To vytváří konkurenční nevýhodu, která musí být vyvážena prostřednictvím daňových výhod, které budou odměňovat investice MSP v této oblasti. Doporučení obsahují pestrou škálu kompenzačních opatření, k nimž patří v závislosti na státu mimořádné daňové úlevy za opakované investice do výzkumu a vývoje, zpětná platba v případě, že nepřinesou zisk, a snížení plateb sociálního zabezpečení. S ohledem na strategický význam, který mají MSP v ekonomice Společenství, doporučuje EHSV, aby každý členský stát používal optimální kombinaci kompenzačních opatření pro usnadnění přežití a růstu MSP ve své ekonomice. Zdaleka největší přínos těchto programů spočívá v tom, jak mohou podpořit rozvoj MSP specializujících se na výzkum a vývoj během prvních let jejich existence.

4.6 Harmonizace statistik

4.6.1 Souhrnné údaje o různých typech podniků jsou ve členských státech a v celé EU připravovány na základě kritérií schválených Evropským systémem národních a regionálních účtů (ESA 95). Hospodářské statistiky o družstvech, vzájemných společnostech, sdruženích, nadacích a dalších podobných podnicích jsou však velmi omezené a jsou vypracovávány podle nejednotných kritérií, v důsledku čehož je obtížné je analyzovat a posoudit jejich přínos z hlediska hlavních makroekonomických cílů. V důsledku toho Evropská komise zadala k vypracování *Manuál* ⁽³⁵⁾, který umožní připravit národní statistické záznamy o těchto podnicích na základě jednotných kritérií pro národní účty. EHSV požaduje, aby tyto nové analytické nástroje byly využívány k přípravě jednotných statistik o výše uvedených typech podniků ve všech zemích Evropské unie a k zavedení účinnějších politik v tomto směru.

Dále by bylo vhodné vypracovat metodiku, která by podpořila rozvoj evropského střediska pro sledování mikropodniků.

V Bruselu dne 1. října 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽³²⁾ Sdělení Komise KOM(2008) 394 v konečném znění, viz poznámka 8.

⁽³³⁾ KOM(2004) 18 v konečném znění.

⁽³⁴⁾ Úř. věst. C 234, 22.9.2005, stanovisko EHSV ke sdělení KOM(2004) 18 v konečném znění, odstavec 4.2.3.

⁽³⁵⁾ *Manuál* (viz poznámka pod čarou č. 1).